

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagengewoners, Sinti en Roma in Nederland

Emmaplein 19 C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

nummer 29 - augustus 2015

40ste internationale bijeenkomst van het CCIT, in april 2015 gehouden in Snagov, Roemenië, met o.a. de Nederlandse vertegenwoordigers Nelly van de Ven (links midden) en (met baard) pastoraal werker Frans de Smit.

PWN-Brief ook op www.pwin.nl/ 2

De website van het landelijk woonwagenvoortraat

Woonwagenvoortraat, een belangrijke pijler / 3

In de praktijk van drs. Hub Vossen

Vriendschap en internationale eenheid/ 4, 5

40ste internationale bijeenkomst CCIT in Roemenië

Contact met de Roma vanuit de Kerk:

een leerschool in presentie / 6, 7

door Hans Oldenhof p.w.

Lees deze PWN-Brief nu ook op www.pwin.nl

Nieuws

34ste Culturele Collectieve Sintibedevaart

Van 20 tot en met 23 augustus 2015 vindt de 34e Culturele Collectieve Sintibedevaart naar Onze-Lieve-Vrouw van de Kapel in 't Zand in Roermond plaats.

[Lees meer...](#)

Interne verhuizing

Door een interne verhuizing zijn het huisnummer en het telefoonnummer van het landelijk bureau PWN in 's-Hertogenbosch gewijzigd.

[Lees meer...](#)

Emmaplein 19C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch - tel. (073) 737 02 23 - pwin@telfort.nl

Bank: NL59 RABO 0121 9051 01

Sinds juni jl. is de website van het PWN, onder de domeinnaam www.pwin.nl online. De opzet en uitwerking van deze website is tot stand gekomen dankzij de vrijwillige medewerking van een webmaster. Deze ontwierp de website, gaf mede de inhoud en de onderwerpen aan en bracht de eerste fijne kneepjes voor het onderhouden ervan bij. Vind onder [Nieuws](#), [Activiteiten](#), [Publicaties](#) (o.a. PWN-Brief), [Onze doelgroep](#) of [Over ons](#) naar de onderwerpen die u zoekt.

Waarom [pwin.nl](http://www.pwin.nl) en niet [pwn.nl](http://www.pwn.nl)?

In Noord-Holland bestaat het PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, beheerder van het drinkwater en de duinen (Puur Water & Natuur). De domeinnaam PWN was aan dit bedrijf al toegekend.

Omdat het PWN in 's-Hertogenbosch voluit Pastoraat Woonwagenvoerbaar in Nederland is, is gekozen voor de tussenletter i, [pwin.nl](http://www.pwin.nl). Hiermee stemt het ook overeen met het e-mailadres: pwin@telfort.nl

Voorlichting aan parochies

De onderlinge verbondenheid van woonwagenvoerbaar, Sinti en Roma komt onder meer tot uiting in hun religiositeit. Een grote opkomst van familie in de kerk, wel of geen aparte dienst, een eerste communie met koetsjes en bruidjes, talrijke bloemstukken en eigen wensen bij begrafenissen, kunnen binnen parochies tot organisatorische problemen leiden.

Het PWN wil de parochies in Nederland bijstaan en informeren hoe om te gaan met de religieuze uitingen van deze bevolkingsgroepen in de desbetreffende vieringen. Dat gebeurt door voorlichting aan de hand van powerpointpresentaties. Hierbij komt ook de diaconale dienstverlening aan bod.

Powerpoints:

- * Het nomadische bestaan in een sedentaire samenleving
- * Vormen van aanwezigheid in de periferie van Kerk en samenleving

Emmaplein 19C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch - tel. (073) 737 02 23 - pwin@telfort.nl

Bank: NL59 RABO 0121 9051 01

Woonwagenvoorstoraat: een belangrijke pijler

Drs. Hub Vossen (55) had reeds ervaringen met het woonwagenvoorstoraat door zijn vorige functie in Amersfoort als pastoraal werker in het parochiepastoraat. In 2002 wordt hij aalmoezenier van Sociale Werken in het bisdom Roermond. Al gauw sluit hij zich aan bij de werkgroep woonwagenvoorstoraat in het bisdom Roermond, neemt het voorzitterschap over en helpt de werkgroep te verheffen tot een diocesane status. Naast vele andere diaconale zaken vindt hij het woonwagenvoorstoraat een belangrijke pijler in zijn werk.

Ieder mens telt

Wederzijds respect tussen mensen bevorderen staat bij Hub Vossen hoog in het vaandel. Op de vraag

wat hem beweegt om dit werk te doen, verwijst hij naar het kernbegrip *Ieder mens telt*, genomen uit de bronnen van de rijke geschiedenis van de sociale leer van de katholieke Kerk en de bijbelgeschriften.

Vragen en antwoorden

Hub Vossen reist rond in het Limburgse land. Steeds in de weer om binnen parochies de diaconie beter op de kaart te zetten. Staat op de stoep bij gemeentes en maatschappelijke instellingen om begrip te vragen voor de armoede en uitsluitingsproblematiek die kerken in het bisdom signaleren en vraagt hulp om er iets tegen te doen. Organiseert studiedagen en ontmoetingsbijeenkomsten om de werkers in het veld bij elkaar te brengen en te bemoedigen. Rustig, glimlachend, soms met een staaltje Limburgse humor, het werkt altijd.

Hij is een innemende persoonlijkheid, zit tweejaarlijks de vergaderingen van de diocesane werkgroep woonwagenvoorstoraat voor

en luistert met geduld en aandacht naar verhalen en ervaringen. Aanhoort het geploeter, soms het zuchten en steunen, van de pastor, vrijwilliger of diaken die werken in de periferie van de samenleving. Wat moeten we met al onze verhalen, wordt soms hardop afgevraagd. Hoe helpen we mensen uit hun isolement? Hoe gaan we om met de onmacht als veranderingen niet tot stand komen of zaken bergafwaarts glijden? Dan zie je Hub knikken, fronsen, beamen, denken, terwijl er steeds meer radertjes gaan draaien. Soms reageert hij al snel en zegt: 'Ik ken daar in die parochie waar de problemen spelen een goede vrijwilliger die hier zeker iets mee kan. Die zal ik er eens op aanspreken'. Of: 'Binnenkort zie ik in de vergadering van het dekenaat die en die pastor. Ik zal het hem eens voorleggen'.

Sinterklaas

Een oud-onderwijzer vraagt in de vergadering hulp om met sinterklaas iets voor de kinderen op het woonwagencentrum te doen. Er heerst veel armoede, geld voor cadeautjes is er niet, dus hoe kunnen de kinderen toch blij worden gemaakt? Voorzitter Hub Vossen hoeft niet lang na te denken. Hij kent wel iemand in de nabijgelegen wijk, die Sinterklaas kan spelen. Die 'Sinterklaas' blijkt enkele maanden later de toeverlaat te worden van meerdere gezinnen om verwaarloosde schuldenlasten te helpen ontrafelen en bemiddelaar te zijn tussen de woonwagenbewoners en de gemeentelijke en maatschappelijke instanties. Kortom: als de radertjes bij Hub Vossen gaan draaien, komt er altijd wel iets bovendien wat de goede kant op zwemt. ■

De diocesane werkgroep woonwagenvoorstoraat

Roermond is een open werkgroep. Pastores, diakens en vrijwilligers kunnen zich hierbij aansluiten, ook al is het tijdelijk. Bijvoorbeeld een nieuweling die zich wil toerusten en van collega's in de werkgroep wat op kan steken over het pastorale en diaconale werk voor wagenbewoners, om daarna beter met deze mensen in zijn of haar parochie om te gaan.

Vriendschap en internationale eenheid

In 1976 nam de nog jonge Franse priester **André Barthelemy**, bijgenaamd **Yoshka** (1915-1991) het initiatief om enkele personen voor één dag samen te brengen in Parijs om de situatie van de Europese Sinti en Roma binnen Kerk en maatschappij te bespreken. In 1977 vond men elkaar terug in Antwerpen, het jaar daarop in Bolzano (I.). De beweging was op gang gekomen, maar deze groep werkte zonder naam, zonder vorm, van het ene jaar in het andere. In 1979 werd deze nieuwgeborene boven de doopvont gehouden en kreeg een naam: **Comité Catholique International pour les Tsiganes**, afgekort **CCIT**.

Blijde groep mensen

Al wat bruist van leven laat zich moeilijk vertalen in een definitie. En het CCIT wilde levendig zijn! Brandend als een nieuw vuur, dat het symbool werd van het in 1984 opgerichte contactblad *Nevi Yag*. Men bracht jaarlijks, zoals een van de doelstellingen luidde, een ‘blijde groep van mensen’ bijeen ‘die willen meewerken aan het menselijk en spiritueel optillen van de Sinti- en Romawereld’ en die daarnaast de juiste woorden en daden ontdekken om het Evangelie in het leven zelf gestalte te geven en met het oog daarop initiatieven nemen. Het komt er voor het CCIT op aan meer en dieper Kerk te zijn met de bevolkingsgroepen van Sinti en Roma. Tot op de dag van vandaag ‘hangt de representativiteit van zijn leden niet af van een systeem, maar wel van de bereidheid Christus te verkondigen, bekommerd om vriendschap en internationale eenheid’. (Bron: *Nevi Yag*, contactblad van het CCIT, nr. 1, 1984)

Er zijn veel gemeenschappelijke problemen bij de Europese Sinti en Roma, constateerde men al bij het begin van de oprichting van het CCIT, zelfs al zijn de nationale of regionale toestanden zeer verschillend, zelfs als het gaat om mensen die plaatsgebonden zijn of die trekken, zelfs als het gaat om rijken of armen. Deze bevolkingsgroepen vertonen overal gemeenschappelijke karakteristieken die hun toch een zekere eenheid geven ten opzichte van de meerderheidsbevolking. Voor zowel de Kerk als voor deze groepen is het moeilijk om tot elkaar te komen en veel priesters en leken die in het veld werken voelen zich niet zelden alleen staan. De bijeenkomsten van het CCIT trekken jaarlijks dan ook steeds meer deelnemers vanuit zeker zo’n twintig Europese landen: priesters, diakens, religieuzen, leken, vrijwilligers, onder hen ook Sinti of Roma zelf.

André Barthelemy, bijgenaamd Yoshka (1915-1991), grondlegger van het CCIT

Yoshka was nog een jonge priester toen hem als onderpastoor van een Frans dorpje werd gevraagd de zigeuners die buiten de dorpsgrenzen woonden catecheseles te geven. Die eerste ontmoeting bepaalde de rest van zijn leven.

Hij wilde daarna in de nabijheid van deze mensen verkeren, maakte zich vrij snel de zigeunertaal eigen en schreef als eerste daar ook een lesmethode over: *Grammaire du Tsigane Kalderash*.

In de zeventiger jaren van de vorige eeuw trok hij naar landen achter het IJzeren Gordijn en ontdekte zo de internationale zigeunerproblematiek. De vernederingen die zigeuners in verschillende landen moesten ondergaan troffen hem diep. **Léon en Elisa Tambour** (Antwerpen), die in België zeer begaan waren met het lot van de Sinti en Roma, ontmoetten Yoshka – die inmiddels was benoemd tot zigeuneraalmoezenier voor internationale contacten – begin jaren zeventig in Zuid-Frankrijk en na enige tijd besloten ze gezamenlijk een aantal religieuzen en leken uit verschillende landen bijeen te laten komen om met name over het pastorale welzijn van de Sinti en Roma ervaringen uit te wisselen. Dit resulteerde in de oprichting van het **Comité Catholique International pour les Tsiganes**, het **CCIT**, in 1979.

Blijvende aandacht

Het CCIT is vanaf het begin de aandachtvrager om Sinti en Roma uit de verdrukking te krijgen, zowel maatschappelijk als binnen de Kerk. De thema's van de driedaagse internationale bijeenkomsten zijn er telkens op gericht met elkaar van gedachten te wisselen over de penibele situatie van vooral de Roma op het Europese continent en over strategieën om als plaatselijke kerken hierin verbetering te brengen. In enkele Oost-Europese landen zijn parochies die voor de helft bestaan uit Roma die aan de uiterste grenzen van de samenleving leven. Stigmatisering en uitsluiting met alle materiële en immateriële problemen die daarmee samenhangen, zijn nog steeds het lot van veel mensen met een nomadische achtergrond.

De medeoprichters van het CCIT, Léon en Elisa Tambour (Antwerpen) buigen zich al ruim veertig jaar over de problematiek van de Sinti- en Romabevolking in Europa.

Foto: CCIT, Snagov, 2015

Moderne media

Van 24 tot en met 26 april 2015 vond in Snagov, vlak bij Boekarest, Roemenië, de 40ste internationale bijeenkomst van het CCIT plaats, met ruim honderdveertig deelnemers. Het thema *Moderne media: gevaar of uitdaging?* sloot aan bij de toenemende wijze van het hedendaagse communiceren. Jongere Sinti en Roma komen door de *social media* steeds meer in contact met burgerkinderen en -jongeren. De ouders zijn hier ongerust over, omdat zij bang zijn de controle over hun kinderen te verliezen. Van de andere kant zien ze ook wel in dat er op deze manier meer onderlinge contacten mogelijk zijn, ook met de burgersamenleving. De moderne media kunnen bovendien een grote dienst aan de evangelisatie onder de Sinti en Roma bewijzen, zo werd gesteld.

Moderne communicatie is niet meer weg te denken. Foto: Boekarest, 2015

Nederland en het CCIT

Vrijwel vanaf de oprichting van het internationale CCIT, eind jaren zeventig van de vorige eeuw, heeft Nederland zich aangesloten bij deze beweging. In de reeks jaarlijkse bijeenkomsten vonden er twee in Nederland plaats: in 1984 (Santpoort, NH) en 2011 (Rolduc, LB).

De doelstelling van het CCIT om mensen met andere culturen en achtergronden, zoals Sinti, Roma en woonwagenbewoners een warm hart toe te dragen, vindt ook in ons land gehoor. Elk jaar organiseert het PWN een ontmoetingsdag in dezelfde geest als het CCIT. Met het doel een 'blijde groep van mensen': pastores, diakens, pastoraal werkers, vrijwilligers, te bemoedigen zich te blijven inzetten voor de pastorale zorg en het welzijn van deze bevolkingsgroepen.

De CCIT-bijeenkomsten trekken jaarlijks steeds meer deelnemers.
Foto: CCIT, Snagov, 2015

Contact met de Roma vanuit de Kerk: een leerschool in presentie

door Hans Oldenhof, pastoraal werker te Nieuwegein

De belangrijkste reden om extra tijd te besteden aan de Roma was: beter leren omgaan met hulpvragen vanuit deze groep. Deze vragen kwamen af en toe binnen bij de werkgroep Diaconie en Caritas via landelijk pastor Jan van der Zandt uit 's Hertogenbosch, die veel mensen hier kent. Hij stimuleerde ons om zelf meer contacten te leggen en een netwerk op te bouwen, niet als hulpverlener maar vanuit de presentiebenadering (zie

www.presentie.nl). Als je dit vanuit de Kerk doet heeft het pastorschap een groot voordeel: Roma hebben een heilig ontzag voor een 'rachai' (Romanes voor pastor), ook als hij niet van hun eigen Kerk is. Ik voelde me bijna altijd welkom, ook als ik aanbelde bij mensen die mij nog niet kenden. Met sommigen groeide een band. Als je onder Roma en binnen de zorgketen een netwerk opbouwt kom je van de een bij de ander. Zo wordt de Kerk bekend en weet men je ook eerder te vinden voor hulpvragen. Wil je de drempel verlagen, dan moet je dus actief contacten leggen. Dit is helemaal in lijn met wat paus Franciscus zegt: 'Zoek de armen op!'.

'Presentie is: contact maken en oprechte belangstelling tonen. En niet meteen problemen signaleren en aan oplossingen werken'

Presentie

Presentie is: contact maken en oprechte belangstelling tonen. En niet meteen problemen signaleren en aan oplossingen werken. Roma hebben mij gevraagd mee te gaan naar de

Sociale Dienst, de rechtbank, de hulpverlening. Niet als belangenbehartiger, maar om de morele steun. Men blijft dan rustiger en kan de eigen situatie beter verwoorden.

Gevolg is wel dat je met hen tegen muren oploopt. Je deelt in hun frustratie en onmacht. Je ontdekt dat menig beroepskracht zich geen raad weet met deze mensen omdat ze niet in de gangbare procedures en protocollen passen. Er blijkt wederzijds nogal eens een groot onvermogen om zich te verplaatsen in de positie en de beleving van de ander. Een korte training in de presentiebenadering voor profes-

sionals zet geen zoden aan de dijk; je moet echt kunnen houden van mensen die anders zijn dan gemiddeld. De een kan dat, de ander leert het nooit.

'Je ontdekt dat menig beroepskracht zich geen raad weet met deze mensen omdat ze niet in de gangbare procedures en protocollen passen'

Burgerlijke benadering

We leven in een land waar het christendom veel invloed gehad heeft. De liberale tijdgeest is nu dominant, ook onder veel christenen. Je kunt naar Roma kijken vanuit een burgerlijke spiritualiteit, die een tweedeling maakt tussen nette hardwerkende burgers enerzijds en luiwammes, profiteurs, onangepasten, fraudeurs en andere criminelen anderzijds. De charitatieve houding die daarbij past is: 'Ik, met mijn hoge moraal, zal jouw gebreken dit keer door de vingers zien en je een steuntje in de rug geven in de hoop dat je zult leren weer op eigen benen te staan'.

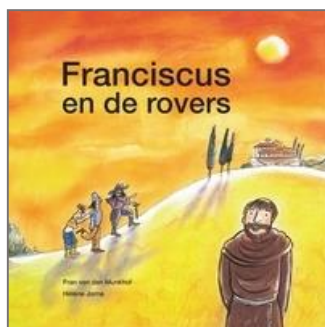
>

Bij deze burgerlijke benadering past naadloos een bepaalde interpretatie van de klassieke opdracht uit het katholieke sociale denken: eerst zien, dan oordelen, dan handelen. Er wordt dan wel gekeken naar de situatie van de ander in nood, maar er is geen reflectie op de eigen vooronderstellingen en de eigen houding.

Ontdekkingstocht

Mijn ervaring in de afgelopen vier jaar is dat de franciscaanse benadering (het aanbieden van vriendschap, ontmoeting, ook wel het paradigma van de omhelzing genoemd) burgerlijke mensen zoals wij zijn, enorm kan helpen om veel beter de ander én jezelf én Gods verborgen aanwezigheid te leren zien.

Deze benadering is niet soft; lees bijvoorbeeld maar eens de verhalen over Franciscus

en zijn ontmoetingen met rovers en melaatsen en met een wolf. Voor mensen die vanuit de kerk de armen willen opzoeken is er langs deze weg veel te ontdekken. Ik beveel deze zoektocht aan, omdat ze mij zoveel rijker heeft gemaakt en mij dichtter heeft gebracht bij wat ik zie als de grondinspiratie van het christelijk geloof. Ik ging deze zoektocht aan door contacten te leggen onder Roma. Maar anderen maken een soortgelijk proces door in hun actief gezochte contact met vluchtelingen, dementierenden, dak- en thuislozen, gevangenen, psychiatrische patiënten, verstandelijk beperkten of anderen die niet zo passen in de heersende mode van de individuele zelfontplooiing. ■

De tekst is onderdeel van vijf korte artikelen voor het parochieblad van Nieuwegein 'De Hoeksteen'.

www.3eenheidparochie.nl/diaconie

Landelijke studiedag PWN

Op **dinsdag 6 oktober 2015** vindt de landelijke studie- en ontmoetingsbijeenkomst van het PWN plaats. Het **Missionair Servicecentrum Tilburg**, het MST, biedt dit jaar de gelegenheid de landelijke studiedag daar te houden aan de Gasthuisring 54 A, 5041 DT in Tilburg (klooster van de fraters van Tilburg). Het thema zal door het MST worden aangereikt. Begin september sturen wij belangstellenden een definitieve uitnodiging toe, waarin het thema van de dag verder is uitgewerkt. U kunt zich vanaf nu al voor deze dag bij het PWN aanmelden: T: 073-7370223 of E: pwin@telfort.nl

Help het Mgr. Bekkersfonds te helpen in crisissituaties

Onder woonwagenbewoners, Sinti en Roma zijn gezinnen waar niemand zich nog iets van aantrekt. Er gaat van alles mis in het huishouden, er zijn schulden, armoede viert hoogtij en steeds vaker vinden huisuitzettingen plaats. Een crisis is niet zelden het gevolg. Vooral kinderen zijn hiervan de dupe. Gemeentelijke en maatschappelijke diensten weten er geen weg meer mee en haken af. Gemotiveerde vrijwilligers staan machteloos wanneer ze bij instanties of parochies niet worden begrepen en soms zelfs worden weggestuurd. De stichting Mgr. Bekkersfonds kan in dit soort noodgevallen een – dikwijls eenmalige – financiële ruggeleuning bieden.

Wilt u bijdragen om acute noden te lenigen, dan vragen wij u een gift over te maken op bankrekeningnummer **NL19 RABO 0121 9827 42** ten name van **Stichting Mgr. Bekkersfonds**, Emma-plein 19 C te 's-Hertogenbosch. Mede en vooral namens de vrijwilligers, hartelijk dank!

Colofon

De *PWN-Brief* is een vier-maandelijke uitgave van het PWN en verschijnt in de maanden april, augustus en december.

ISSN 2214-1146

Interviews en teksten

Jan van der Zandt m.s.c.
Hélène van Hout

Lay-out en eindredactie

Hélène van Hout

Druk

Drukkerij *Zelfkrant*
's-Hertogenbosch

Contactadres

Pastoraat Woonwagengeb-
ouwers in Nederland - PWN
Stichting Media PWN
Stichting Mgr. Bekkersfonds
Emmaplein 19 C
5211 VZ 's-Hertogenbosch

I: www.pwin.nl
E: pwin@telfort.nl
T: 073-7370223

Giften

Een vrijwillige bijdrage om deze *PWN-Brief* te bekostigen stellen wij zeer op prijs en is welkom op NL59 RABO 0121 9051 01 ten name van Pastoraat Woonwagengebouwers in Nederland te 's-Hertogenbosch. Giften voor acute noodhulpverlening ten behoeve van woonwagengebouwers, Sinti en Roma: NL19 RABO 0121 9827 42 ten name van Stichting Mgr. Bekkersfonds te 's-Hertogenbosch.

Het PWN wordt ondersteund door een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuze in Nederland via de Commissie PIN.

Met weinig woorden...

- Blij en trouw -

'Un regard de contemplation joyeuse de la vie et de la création, d'affection inébranlable et dynamique pour les Tsigans; de fidélité totale à sa foi et à son sacerdoce.'

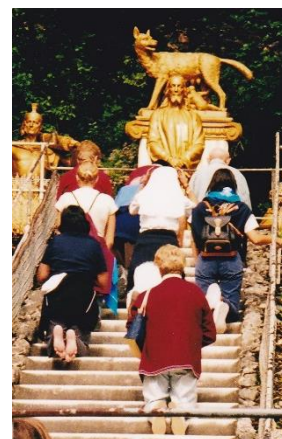
'Een altijd blij kijk op het leven en de schepping, met een onverwoestbare liefde en dynamiek voor de zigeuners; met onvoorwaardelijke trouw aan zijn geloof en zijn priesterschap.'

Léon Tambour in april 2015 over père André Barthelemy (Yoshka), grondlegger van het CCIT

- Bidden in nood -

'In het dagelijkse leven zijn wij geen kerklopers, maar als de nood aan de man is, bidden we de vellen van de knieën.'

Grada van Boxtel, woonwagengebouwer, in 2015

- Schipperen -

'Diaconaal werk brengt een hoop moeilijke vragen met zich mee. Waar leg je bijvoorbeeld je grenzen als het aankomt op het nemen van verantwoordelijkheid? Hoeveel verantwoordelijkheid dragen mensen zelf, en waar ligt het punt dat je verantwoordelijkheden over gaat nemen? Het is voortdurend schipperen tussen het ontlasten van mensen en het stimuleren van hun eigen zelfredzaamheid en kracht. In dit proces proberen diaconaal werkers dicht bij mensen te staan. Ze helpen hen, ze zijn aanwezig en luisteren naar de verhalen van mensen in de marge.'

Uit: **Hub Vossen** in *Praktijk - 3*, VKMO
www.katholieknetwerk.nl

Grote afstand

'Alle volwassenen doen vanaf 2012 moeite om aan betaald werk te komen. Ze gaan bij allerlei werkgevers langs. Maar alleen al hun Roma-namen zijn voldoende om overal nul op hun rekest te krijgen. In wat afstandelijker bewoordingen heet dit: zij hebben een grote afstand tot de arbeidsmarkt.'

Hans Oldenhof p.w. in een schrijven aan de gemeenteraad van IJsselstein, februari 2014